4. Zalpa Kenti ve Kaniš Kraliçesi Öyküsü

Kaniš k[raliçesi] bir defada 30 oğlan doğurdu. O şöyle (dedi): "Ne biçim ya tık(lar) doğurdum?". Sandıkları zift ile sıvadı ve oğullarını içine koydu. Onları ırma bıraktı. Irmak (onları) Zalpuwa ülkesinde denize götürdü. [Tan]rılar çocukları de den yukarı aldılar ve onları büyüttüler.

Aradan yıllar geçince, k[rali]çe tekrar bir defada 30 kız çocuğu doğurdu. Onl kendisi büyüttü. Oğlan çocukları tekrar Neša'ya (yola) çıkarlar. Eşe[kler]i sürerl Onlar Tamar[mara]'ya varınca, (şöyle) derler: "Burada yatak odasını ısıttınız. eşek(ler) (dişi hayvanın üstüne) tırmanır (?)" Kentin adamları şöyle (derler): "Ne ye vardı isek eşek(ler) (dişi hayvanın üstüne) tırmanır (?)." Oğlanlar şöyle (derler "Biz nereye vardı isek (bir) kadın [bir defada] (bir) çocuk [ya da iki çocuk doğ]uru Bizi ise (annemiz) bir defada doğurdu." Kentin adamları şöyle (derler): "Bizi[m] K niš kral[içe]miz (de) bir defada 30 kız çocuğu doğurdu." Bunun üzerine oğlanla (birden bire) kayboldular ve oğlanlar yüreklerinden kendi kendilerine (şöyle) dedi ler: "Kimi arıyoruz? (İşte) annemizi bulduk. Gelin, Neša'ya gidelim!". Neša'ya gidin ce, tanrılar onların içine başka bir yürek koydular. Anneleri [onla]rı tanımadı ve kızlarını oğullarına verdi. İlk oğlanlar kız kardeşlerini tanımadılar. Sonuncusu ise [şöyle dedi:] "Kız kardeşlerimizi almayalım. Zina yapmayın! [Böyle bir hareket] doğru [değildir.]" Ve onlarla ya[tmadılar.]

Öykünün devamı tabletin kırık kısmında kalıyor. Paralel metinlerde ve tabletin arka yüzünde Zalpa ve diğer kentlerle ilgili tarihi olaylar işleniyor.

4. Zalpa Kenti ve Kaniš Kraliçesi Öyküsü

Kaniš k[raliçesi] bir defada 30 oğlan doğurdu. O şöyle (dedi): "Ne biçim yaratık(lar) doğurdum?". Sandıkları zift ile sıvadı ve oğullarını içine koydu. Onları ırmağa bıraktı. Irmak (onları) Zalpuwa ülkesinde denize götürdü. [Tan]rılar çocukları denizden yukarı aldılar ve onları büyüttüler.

Aradan yıllar geçince, k[rali]çe tekrar bir defada 30 kız çocuğu doğurdu. Onları kendisi büyüttü. Oğlan çocukları tekrar Neša'ya (yola) çıkarlar. Eşe[kler]i sürerler. Onlar Tamar[mara]'ya varınca, (şöyle) derler: "Burada yatak odasını ısıttınız. Ve eşek(ler) (dişi hayvanın üstüne) tırmanır (?)" Kentin adamları şöyle (derler): "Nereye vardı isek eşek(ler) (dişi hayvanın üstüne) tırmanır (?)." Oğlanlar şöyle (derler): "Biz nereye vardı isek (bir) kadın [bir defada] (bir) çocuk [ya da iki çocuk doğ]urur. Bizi ise (annemiz) bir defada doğurdu." Kentin adamları şöyle (derler): "Bizi[m] Kaniš kral[içe]miz (de) bir defada 30 kız çocuğu doğurdu." Bunun üzerine oğlanlar (birden bire) kayboldular ve oğlanlar yüreklerinden kendi kendilerine (şöyle) dediler: "Kimi arıyoruz? (İşte) annemizi bulduk. Gelin, Neša'ya gidelim!". Neša'ya gidince, tanrılar onların içine başka bir yürek koydular. Anneleri [onla]rı tanımadı ve kızlarını oğullarına verdi. İlk oğlanlar kız kardeşlerini tanımadılar. Sonuncusu ise [şöyle dedi:] "Kız kardeşlerimizi almayalım. Zina yapmayın! [Böyle bir hareket] doğru [değildir.]" Ve onlarla ya[tmadılar.]

Öykünün devamı tabletin kırık kısmında kalıyor. Paralel metinlerde ve tabletin arka yüzünde Zalpa ve diğer kentlerle ilgili tarihi olaylar işleniyor.

5. Eski Hitit Çağı

Eski Hitit çağı Hattuša'da başladı. Karum Hattuš ile Eski Hitit çağı arasında ne kadar zaman geçtiği kesin olarak bilinmiyorsa da en az yüzyıl geçmiş olması gerekir. Bu çağın gerçek kurucusu olan I. Hattušili bildiğimiz ilk Hitit başkenti olan Kuššar'dan Hattuša'ya geldi. Bu hanedanın erken Hitit hanedanına mensup olan Pithana ve oğlu Anitta ile aynı hanedana mensup olup olmadıkları kesin olarak bilinmiyor. Pithana ile Anitta'dan Eski Hitit kaynaklarında söz edilmemesi ve Anitta tarafından lanetlenen Hattuša'nın I. Hattušili tarafından yeniden iskâna açılışı ve Hitit Devleti'nin başkenti yapılışı onların aynı hanedana mensup olduklarından kuşku duyuruyor.

Eski Hitit çağının en önemli tarihsel kaynağı olan Telepinu fermanına göre çağın ilk kralı I. Labarna idi. I. Labarna muhtemelen Kuššar'da hüküm sürüyordu. Bu Kral Pithana ve Anitta'dan uzun süre sonra Hitit ülkesini birleştirmek için tekrar önemli adımlar attı. Orta Anadolu'nun güney kısmındaki kentlerini kendi idaresi altına aldı. Ondan sonra gelen II. Labarna aynı zamanda Hattušili adını taşıyordu. Hattušili adının anlamı Hattušlu ya da Hattušalı demektir. Hattušili'ye böyle bir ad verilmesi Hattuša'nın onun tarafından başkent yapılması ile açıklanıyor. Hattušili adı babası I. Labarna tarafından verilmiş olabileceği gibi kendisi tarafından da alınmış olabilir. Hattuša'nın Hattušili tarafından başkent yapıldığı düşünülebileceği gibi babası I. Labarna zamanında da başkent yapılmış olabileceği düşünülebilir.

Hattuša yeniden iskânını izleyen yüzyıllarda, Büyükkale'deki sarayları ve yönetim binaları, Aşağı ve Yukarı Şehir'deki tapınakları, görkemli şehir surları ve şehir kapıları ve şehir dışındaki Yazılıkaya tapınağı ile yakındoğu kültür dünyasının en önemli metropolleri arasına girdi ve eski Anadolu'nun Erken Hitit çağında (=Koloni çağında) en önemli kentleri olan Kuššar, Kaneš-Neša ve Purušhanda'nın yerine geçti.

Hattuša'da, en büyük olduğu MÖ 2. binin ikinci yarısında şehir surları içinde kalan kısımda, Büyükkale'de saraylar ve yönetim binaları, Yukarı ve Aşağı Şehirler'de tapınaklar bulunduğundan halkın oturduğu özel evleri surların dışında aramak gerekecektir. Kazılarda şimdiye kadar surların içindeki en önemli yapıların meydana çıkarılması büyük vakit aldığından bu konuda henüz bir adım atılamamıştır. Bu da yapıldığı zaman Hattuša'yı bütün genişliği ile ortaya koymak mümkün olacaktır.

Boğazköy'de bulunan ilk otantik tarihsel belgeler I. Hattušili zamanına aittir. Eski Babil yazısına yakın olan Hitit çiviyazısının bu kralın Güneydoğu Anadolu'ya ve Kuzey Suriye'ye yaptığı seferler sonunda Suriye'den alındığı ileri sürülmüştür. Fakat bu kral zamanında Akadca çevirileri yanında Hitit dilinde yazılan belgeler o kadar mükemmeldir ki, bu tür metinlerin daha önce aynı yazı ile Kuššar'da yazılmış olabileceği düşünülebilir. Boğazköy'de bulunan daha eski çağlara ait tarihi gelenekle ilgili Sargon ve Naramsin metinleri ile Anitta metni eğer sonradan Hattuša'da düzenlenmemişlerse -ki bunu kanıtlayan bir veri yoktur- Kuššar'daki arşivlerden Hattuša'ya taşınmış olabilirler.

Hitit çiviyazısı ilk defa Kuzey Suriye ile yakın teması olan Kuššar'da I. Hattušili'nin selefleri zamanında hatta belki de Pithana ya da Anitta zamanında geliştirilmiş olabilir. Anitta metninin arkaik karakteri bu konuda bazı ipuçları vermektedir. Bazı arkaik yazı formları da dikkate alınırsa Anitta Metni'nin Kuššar'da, kendi zamanında yazıldığını düşünmemek için hiçbir neden yoktur. Bu metnin Hattuša'da sonradan düzenlendiği ya da Hatticeden Hititçeye tercüme edildiği konusundaki eski görüşler bugün geçerliliğini kaybetmişlerdir.

Genellikle kabul edildiği gibi Karum çağından sonra Anadolu'da yazısız bir devir yaşanmamış olabilir.

I. Hattušili'nin vasiyetnamesinden anladığımıza göre eski başkent Kuššar ile ilişki devam ediyordu. Vasiyetnamenin alt yazısında Hattušili'nin Kuššar'da hastalandığı bildirilmektedir.